

CUNOAȘTEREA LITERATURII ROMÂNE DIN REPUBLICA MOLDOVA CĂTRE STUDENȚII BĂLȚENI

Adela CUCU

Ludmila RĂILEANU, *șef serviciul Comunicarea Colecțiilor*

Abstract: *The article describes the results of a study made in the University Library on the interests of users knowledge of Basarabian literature. The results of the analysis of the questionnaire demonstrates a clear view on literature in the Republic of Moldova, which allowed the formulation of certain findings and conclusions.*

Key-words: *questionnaire, Bassarabian literature, writers, works, characters.*

Literatura, deși privită conform unor definiții ca artă a cuvântului, nu poate fi tratată din perspectiva strict artistică, fără a lua în considerație condițiile și realitățile istorice, sociale, politice din care este alimentată. Un exemplu relevant în acest sens este literatura română din Basarabia. Impactul pe care l-a avut asupra ei schema ideologică impusă de realismul socialist a fost adânc și dramatic. Însă, chiar și în aceste împrejurări, scriitorii basarabeni au reușit să creeze opere de o valoare incontestabile, care pot fi integrate în contextul global al literaturii române.

Criticul și istoricul literar *Mihai Cimpoi* menționează în a sa „Istorie deschisă...” că „Ar fi lipsită de orice raționament învinuirea de colaboraționism adusă unui sau altui poet, prozator, dramaturg sau critic din moment ce întreaga literatură a fost supusă ideologizării totale, devierile de la linia dogmatică fiind prompt și aspru sancționate.” Este adevărat că nu avem dreptul să-i învinuim pe autorii care au plătit tribut timpului, dar nici să-i așezăm alături de cei care au dat literaturii noastre o operă cu adevărat valoroasă, tot nu este corect.

Și în acest context, în Biblioteca universitară a fost realizat un studiu și analizate unele aspecte ce țin de cunoașterea literaturii române din Republica Moldova de către studenții universității bălțene.

În chestionar au fost incluse 9 întrebări deschise cu formă liberă de exprimare la care cei 50 de utilizatori - studenți din anul de studiu II și III de la Facultățile Filologie; Limbi și Literaturi Străine și Științe ale Educației și Arte au fost rugați să răspundă sincer și obiectiv la întrebările propuse.

La prima întrebare esențială în sondaj: „*Care sunt cei mai importanți scriitori în literatura noastră?*”, cel mai mare număr de respondenți 43 (86%) au declarat că, în categoria scriitorilor importanți din literatura noastră se încadrează: *Grigore Vieru* (menționat de 31 ori) și *Ion Druță* (27) urmați de: *Aureliu Busuioc* (17), *Dumitru Matcovschi* (12), *Spiridon Vangheli* (12), *Nicolae Dabija* (8), *Leonida Lari* (5), *Iulian Filip* (3), *Emilian Galaicu-Păun* (2), *Li-viu Damian* (2), *Mihai Cimpoi*, *Vladimir Beșleagă*, *Maria Șleahțițchi*, *Anatol Moraru*; 7 - respondenți au menționat așa scriitori și poeți ca: *Mihai Eminescu*, *Ion Creangă*, *Lucian Blaga*, *Alecu Russo*, *Marin Preda ș.a.*; 5 - n-au răspuns.

O altă tentativă, dar deocamdată timidă, au făcut-o respondenții noștri și la întrebarea: „*Cine a dat literaturii basarabene o operă cu adevărat valoroasă, cunoscută*

și apreciată la nivel mondial?” Astfel, la această întrebare numai 38(67%) dintre respondenți au oferit opțiunile lor de răspuns.

19 (38%) dintre ei, consideră că *Ion Druță* este scriitorul ce a dat literaturii basarabene o operă cu adevărat valoroasă, cunoscută și apreciată la nivel mondial (sunt menționate și următoarele opere: *Biserica albă*, *Povara bunătații noastre*).

15 (30%) sînt de părerea că opera lui *Grigore Vieru* este cu adevărat reductabilă (avînd cele mai frumoase poezii).

Sînt menționați că au opere importante și următorii scriitori: *Spiridon Vangheli* (6), *Dumitru Matcovschi* (3), *Mihai Cimpoi* (3), *Nicolae Dabija*, *Vasile Romanciuc*, *Aureliu Busuioc*, *Vladimir Beșleagă*, *Emilian Galaicu-Păun*, *Arcadie Suceveanu*.

Nehotărîți au fost doar 12 respondenți.

La următoarea întrebare, am cerut studenților-respondenți să numească: „Care este cel mai citit poet, prozator, dramaturg, eseist, critic literar din țara noastră?”. Opiniile s-au împărțit în felul următor: 24 (48%) dintre ei, susțin că cel mai citit poet din țara noastră este *Grigore Vieru*. Alte opinii: *Dumitru Matcovschi* (3), *Iulian Filip* (2), *Emilian Galaicu-Păun* (1). 16 (32%) studenți sînt de părerea că cel mai citit prozator este *Ion Druță*; 6 susțin că este *Spiridon Vanghel*; 2 - *Aureliu Busuioc*. Cel mai citit critic literar este considerat *Mihai Cimpoi* (susțin 7 din cei 50 utilizatori). Cu regret, nu a fost menționat nici un dramaturg și nici un eseist basarabean.

Numai 24 (48%) din studenții chestionați cunosc și au știut să răspundă la întrebarea: „Ce scriitorii basarabeni au fost / sunt traduși în diferite limbi?”. Au fost numiți : *Spiridon Vangheli* - 13 răspunsuri; *Ion Druță* – 13; *Grigore Vieru* - 11; *Arcadie Suceveanu* – 2; *Ion Hadîrcă* - 2; *Nicolae Dabija* – 2; *Emilian Galaicu-Păun*, *Mihai Cimpoi*, *Maria Șleahțișchi*. N- au putut răspunde la această întrebare 26(52%) de respondenți.

Din următoarea întrebare: „Care este scriitorul Dvs preferat din literatura română din Moldova?”, am aflat pe care dintre scriitorii basarabeni îi preferă studenții noștri. Analiza chestionarelor a arătat că scriitorul menționat de cele mai multe ori în calitate de „autor preferat” este *Ion Druță*, consemnat de către 21 din cei chestionați (42% din total). Printre prozatorii preferați sunt numiți și: *Aureliu Busuioc* (4), *Spiridon Vangheli* (4), *Ana Lupan*, *Arcadie Suceveanu*, *Anatol Moraru*, *Vlad Ioviță*. *Grigore Vieru* este poetul preferat pentru 11(22%) dintre respondenți. Unii preferă să citească și poeziile *Leonidei Lari* și a lui *Ion Vatamanu*. 8 (16%) din respondenți nu pot spune cine-i preferatul dintre scriitorii noștri, din motivul că nu au lecturat suficient ca să ajungă la un răspuns.

Dintre cei 50 de respondenți-studenți numai 32 (64%) au dorit să răspundă la întrebarea: „Care sînt personajele preferate?”. *Onache Cărăbuș* (din *Povara bunătații noastre*, prin statornicia sa față de soarta ce i-a pregătit-o viața) este personajul preferat pentru 14 respondenți; *Nuța* (din *Povara bunătații noastre*, pentru că trăiește intens menirea femeii pe pămînt) au menționat-o 8 dintre cei chestionați. Personajele principale din „*Frunze de dor*”, *Rusanda și Gheorghe*, „*ambii la vîrsta îmbobocirii dragostei*”, i-au impresionat pe 19 respondenți. Mai sînt menționate și alte personaje:

Guguță (6), Samariteanca (3) Horia (3), Domnica, Mătușa Ruța, Viorica Vrabie, Moș Mihai, Badea Ion.

Desigur, așa cum era de așteptat, cei mai mulți dintre respondenți au numit scriitorii, care fac parte din programa de studiu.

Întrebarea: „*Numiți câțiva poeți, prozatori basarabeni tineri*” ne-a ajutat să identificăm cunoașterea de către studenții noștri a poezilor și prozatorilor basarabeni sus-numiți.

Este regretabil faptul că, din cele 50 de chestionare propuse, numai 22 (44%) au răspuns la această întrebare. Utilizatorii noștri probabil, nu-i cunosc și nu-i citesc. Poate că acest lucru se datorează faptului că, în această epocă domină alte interese decât lectura și majoritatea tinerilor nu sînt familiarizați cu literatura contemporană. Totuși, unii respondenți, au fost mai cunoscători și au numit următorii autori: *Lucia Țurcanu (7), Andrian Ciubotaru (5), Iuliana Armașu, Oleg Carp, Diana Vrabie*. Sînt considerați de unii dintre cei chestionați ca poeți și prozatori tineri și Leonida Lari, Maria Curtescu, Emilian Galaicu-Păun, Maria Șleahțișchi, Nicolae Leahu, M. V. Ciobanu. Nu au putut da un răspuns 28 (56%) de utilizatori.

36 (72%) dintre respondenți au răspuns că sînt necesare: „*lansările de carte, întîlnirile cu scriitorii, organizate în Facultate și la Biblioteca universității ?*”, unii susțin că au participat la cîte 4, 5, și chiar 6 lansări/întîlniri cu scriitorii, au numit și autori pe care i-au reținut de la aceste întruniri. Astfel, 16 studenți au participat la lansările de carte ale lui *Nicolae Leahu; 15 - Anatol Moraru; 12- Emilian Galaicu-Păun; 7 - Gheorghe Calamanciuc; 5 - Iulian Filip; 4 - Maria Șleahțișchi; 3 - Vladimir Beșleagă; 2 - Maria Curtescu; 2- Ana Bantos; Diana Vrabie; Cassian Maria Spiridon*. Statistica sondajului demonstrează că procentul celor care participă activ la lansările de carte, întîlnirile cu scriitorii, organizate la Facultate și la Biblioteca Universității este relativ bun. Nu doresc și nu participă la aceste întîlniri - 14 utilizatori din cei chestionați : 8 dintre ei au menționat că nu au timp liber; unii nu sînt anunțați din timp; alții la moment au „*motive personale*”, sau, consideră că: „*nu este atît de important pentru mine*”.

La ultima întrebare: „*Cunoașteți scriitorii–cadre didactice la Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți ?*” majoritatea absolută 43 (86%) au răspuns cu: „*da*” pe care i-au și numit:

35 îl cunosc pe *Nicolae Leahu ca scriitor – cadru didactic; 29 - Anatol Moraru; 27 - Maria Curtescu; 19 - Maria Șleahțișchi; 9 - Diana Vrabie; 5 - Valentina Enciu*. Nu cunosc *scriitorii – cadre didactice* de la Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți numai 7 respondenți.

Desigur, pentru o constatare serioasă numărul respondenților este mic, dar imaginea lecturii studenților bălțeni a literaturii basarabene este reflectată.

Rezultatele acestui minisondaj, chiar și așa aproximative cum sînt, demonstrează, că puțin se citește în școală și universitate, și în particular; nu se citește nici din curiozitate, nici din plăcere; poate doar din obligație (de către unii studenți).

Și chiar atunci lectura, rămîne la nivelul bibliografiei școlare și universitare

obligatorii, sfera de interes nedepășind această limită când respondenții, nu pot enunța câteva titluri ale unor mari scriitori basarabeni, sau să numească o operă din literatura basarabeană. Ba mai mult, câți dintre respondenți pot da câteva nume de poeți, prozatori din literară tînăra basarabeană?

Prin urmare, sarcina bibliotecarilor – rămîne de ai ajuta pe tinerii utilizatori să-și aprofundeze cunoștințele de literatură. Și aici, rolul important al bibliotecii, este de a acorda informații prin, „*organizarea unor expoziții interactive ale literaturii contemporane basarabene*”.

Referințe bibliografice:

1. CIMPOI, Mihai. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. București: Ed. Fund. Culturale Române, 2002.